

Nové nálezy svinky nosorohé (*Armadillidium nasatum*) (Isopoda, Oniscidea: Armadillidiidae) v Česku

Libor Dvořák

Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně, Goethovo náměstí 11, CZ-353 01 Mariánské Lázně,
e-mail: lib.dvorak@seznam.cz

DVOŘÁK L. 2026: Nové nálezy svinky nosorohé (*Armadillidium nasatum*) (Isopoda, Oniscidea: Armadillidiidae) v Česku. (New records of the nosy pill woodlouse *Armadillidium nasatum* (Isopoda, Oniscidea: Armadillidiidae) in Czechia). *Západočeské entomologické listy* 17: 81–86, 27-10-2026

Abstract. The new records of the nosy pill woodlouse *Armadillidium nasatum* Budde-Lund, 1885 from Czechia are presented. A long-term survival of the first viable outdoor population has been confirmed. The species distribution and composition of isopod assemblages related to outdoor occurrence of this species in Czechia are commented.

Key words: distribution, faunistics, greenhouses, outdoor sites, Bohemia

ÚVOD

Svinka nosorohá, *Armadillidium nasatum* Budde-Lund, 1885 (Obr. 1), je expanzivní mediteránní druh, který byl u nás původně znám jen ze skleníků, kde byl často hojně nalézán v minulosti (FLASAROVÁ & FLASAR 1962, 1965, ORSAVOVÁ & TUF 2018). Z volné přírody byl v Česku tento druh několikrát publikován (FLASAROVÁ 1996, 1997, NAVRÁTIL 2007, DVOŘÁK 2017), vždy se jednalo pouze o jednotlivce s nejasnou perspektivou dlouhodobého přežití. První početnou volně žijící populaci doloženou nálezy 1978 ex. publikovali HENEGER et al. (2026). Tento příspěvek shrnuje další nepublikované nálezy ze skleníků a potvrzuje přežití výše zmíněné životaschopné venkovní populace.

METODIKA

Všichni recentně zaznamenaní jedinci byli determinováni autorem, dokladový materiál je uložen ve sbírkách Městského muzea a galerie Mariánské Lázně. Jednotlivé lokality z dolu Vršany jsou pojmenovány tak, jak jsou evidovány v projektu RUR – Region univerzitě, univerzita regionu, v rámci kterého probíhaly terénní výzkumy a jejich biotopy byly přiřazeny dle práce CHYTRÝ et al. (2010).

Nálezová data včetně dalších nepublikovaných údajů jsou uváděna podle následujícího schématu: nejbližší sídlo a mapovací čtverec v závorce (viz <https://www.biolib.cz/cz/toolKFME/>), biotop, souřadnice ve formátu GPS, datum sběru, počet jedinců, metoda sběru (není-li uvedeno jinak, jedná se o individuální sběr) a sběratel.

MATERIÁL

Bohemia bor.: Strupčice (5547), důl Vršany, lokalita 4607, 50°28'42.218"N 13°32'57.289"E, biotop X7 (ruderní bylinná vegetace mimo sídla), 9 ex.; dtto, lokalita 4610, 50°28'42.218"N 13°33'3.251"E, biotop T5.1 (jednoletá vegetace písčín), 1 ex.; dtto, lokalita 4615, 50°28'46.049"N 13°33'0.310"E, biotop X7 (ruderní bylinná vegetace mimo sídla), 1 ex.; dtto, lokalita 4638, 50°28'46.386"N 13°32'56.271"E, biotop T5.1 (jednoletá vegetace písčín), 7 ex.; dtto, lokalita 4652 (Obr. 2), 50°28'45.716"N 13°32'54.428"E, biotop T5.1 (jednoletá vegetace písčín), 69 ex.; dtto, lokalita agro potok, 50°28'52.964"N 13°33'8.978"E, biotop X5 (intenzivně obhospodařované louky), 5 ex.; dtto, lokalita SK 3, 50°28'45.282"N 13°32'54.186"E, biotop T1.1 (mezofilní ovsíkové louky), 38 ex.; dtto, lokalita TR 5, 50°28'46.848"N 13°32'53.837"E, biotop T1.1 (mezofilní ovsíkové louky), 1 ex.; vše 28.VII.–4.VIII.2025, padací past, K. Lagner Zimová leg.

Bohemia centr.: Praha-Suchdol (5852), skleníky Institutu tropů a subtropů České zemědělské univerzity, 50°7'52.888"N 14°22'15.448"E, 2.X.2012, 2 ex., L. Dvořák leg.; Praha-Nové Město (5952), skleník Katedry experimentální biologie rostlin Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, 50°4'17.754"N 14°25'23.320"E, 8.XII.2011, 8 ex., L. Dvořák, O. Kouklík & H. Šuláková leg., 6.I.2012, 28 ex., D. Říhová & S. Vosolobě leg.; Praha-Nové Město (5952), skleníky u Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, 50°4'8.270"N 14°25'34.521"E, 8.XII.2011, 8 ex., L. Dvořák, O. Kouklík & H. Šu-

láková leg.

Bohemia occ.: Plzeň (6246), skleníky Zoologické a botanické zahrady města Plzně, 49°45'33.409"N 13°21'38.857"E, 6.XII.2011, 1 ex., 5.III.2012, 17 ex., vše L. Dvořák leg.

Bohemia mer.: Tábor (6554), skleníky Botanické zahrady Tábor, 49°24'50.687"N 14°40'6.603"E, I.1984, 3 ex., J. Frouz leg.; České Budějovice (7052), skleníky Biologického centra AV ČR, 48°58'28.729"N 14°27'27.650"E, 4.V.1989, 5 ex., K. Tajovský leg.

VÝSLEDKY A DISKUZE

První údaj o výskytu 1 ex. *A. nasatum* z volné přírody u nás publikovala FLASAROVÁ (1996) z chomutovského Podkrušnohorského zooparku, ale tento nález nekomentovala. Následně stejná autorka (FLASAROVÁ 1997) publikovala výskyt 2 ex. z okolí skleníků

v zámeckém parku v Malé Skále, opět bez jakýchkoliv komentářů. Další nález 1 ex. pochází z rudérální lokality v místě, kde se dříve z nádraží Hodonín odpojovala železniční vlečka do cihelny; v době průzkumu byla kolej vytrhaná a místo zasypané stavebním odpadem a hoblinami (NAVRÁTIL 2007). Posledním publikovaným údajem z volné přírody je nález 1 ex. ve skupině stromů a keřů před sukulentním skleníkem v Zoologické a botanické zahradě města Plzně (DVOŘÁK 2017). HENEBERG et al. (2026) zaznamenali v roce 2021 v rámci výzkumů na rekultivovaných a nerektivovaných plochách hnědouhel-
ných výsypek na lokalitě Vysoké Březno (konkrétní poloha monitorovaných stanovišť 50°28'10.399"N 13°35'3.926"E a 50°28'6.052"N 13°34'53.062"E) v prostoru bývalého dolu Vršany *A. nasatum* v úhrnném počtu 1978 ex.. Výše prezentované nálezy z lokality Strupčice, kdy bylo v padacích pastech během jednoho týdne zaznamenáno celkem 131 ex., pochá-

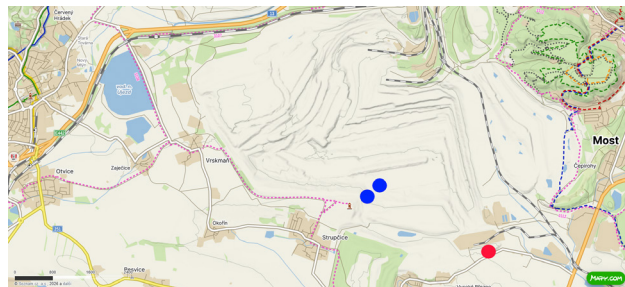
Obr. 1. *Armadillidium nasatum* z lokality Strupčice. Foto: Ladislav Dvořák.

Fig. 1. *Armadillidium nasatum* from the locality Strupčice. Photo: Ladislav Dvořák.

Obr. 2. Strupčice, důl Vršany, stanoviště s nejvyšším počtem jedinců *Armadillidium nasatum*. Foto: Kateřina Lagner Zimová.

Fig. 2. Strupčice, Vršany mine, the site with the highest number of *Armadillidium nasatum* individuals. Photo: Kateřina Lagner Zimová.

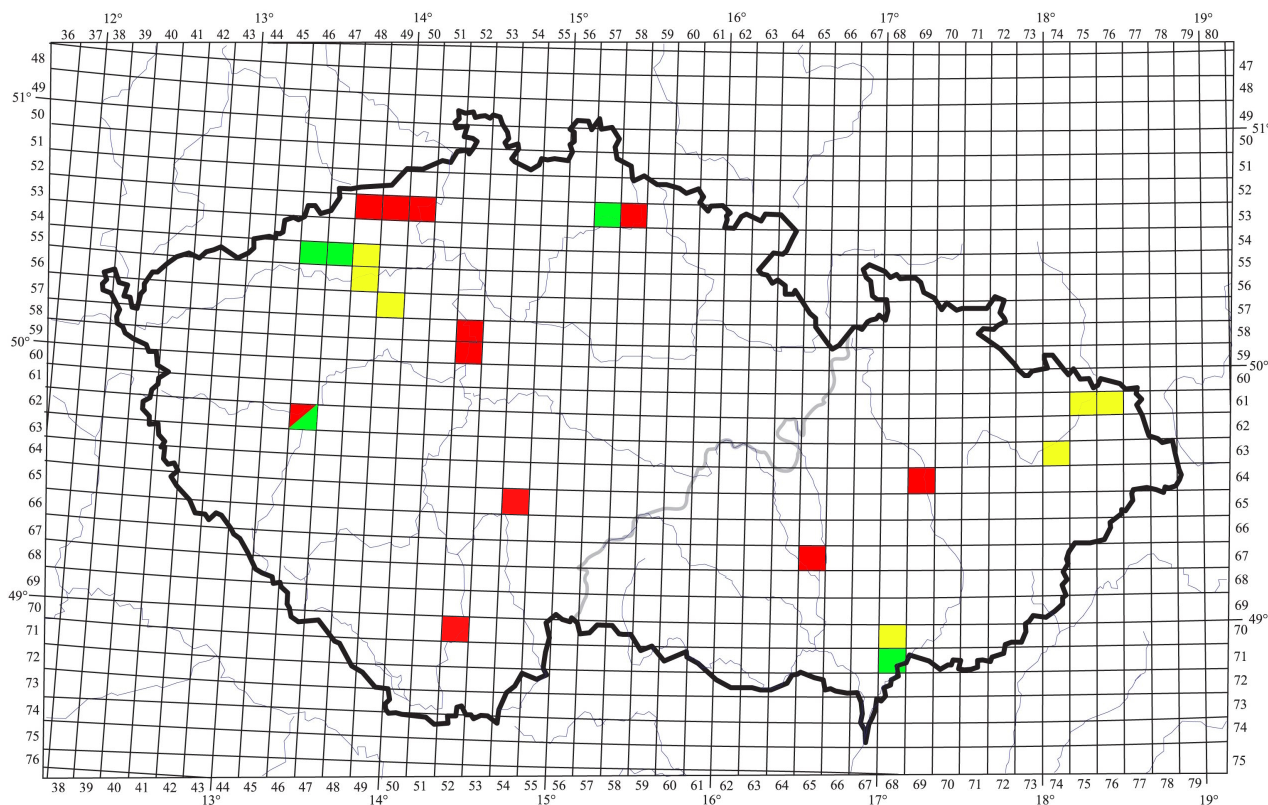
Obr. 3. Pozice nálezů *Armadillidium nasatum* v dolu Vršany. Červeně – výskyt v roce 2021 (HENEBERG et al. 2026), modře – nové nálezy z roku 2025. Mapový zdroj: <https://mapy.com/cs/>.

Fig. 3. Position of findings of *Armadillidium nasatum* at Vršany mine. Red – occurrence in 2021 (HENEBERG et al. 2026), blue – new findings from 2025. Map source: <https://mapy.com/cs/>.

Tab. 1. Společenstva zástupců suchozemských stejnonožců podřádu Oniscidea na českých lokalitách s venkovním výskytem *Armadillidium nasatum*. Zdroje dat k lokalitám: Chomutov – FLASAROVÁ (1996), Malá Skála – FLASAROVÁ (1997), Hodonín – NAVRÁTIL (2007), Plzeň – DVOŘÁK (2017), Strupčice – tato práce.

Tab. 1. Assemblages of terrestrial isopods at Czech localities where *Armadillidium nasatum* occurred in the outdoor sites. Sources of localities data: Chomutov – FLASAROVÁ (1996), Malá Skála – FLASAROVÁ (1997), Hodonín – NAVRÁTIL (2007), Plzeň – DVOŘÁK (2017), Strupčice – this study.

Druh (Species) / Lokalita (Locality)	Chomutov	Malá Skála	Hodonín	Plzeň	Strupčice
<i>Hyloniscus riparius</i> (C. L. Koch, 1838)		X	X	X	
<i>Trichoniscus pusillus</i> Brandt, 1833			X		
<i>Haplophthalmus danicus</i> Budde-Lund, 1880		X	X	X	
<i>Philoscia muscorum</i> (Scopoli, 1763)				X	
<i>Oniscus asellus</i> Linnaeus, 1758	X	X			
<i>Cylisticus convexus</i> (De Geer, 1778)	X	X	X		
<i>Protracheoniscus politus</i> (C. L. Koch, 1841)	X				
<i>Trachelipus rathkii</i> (Brandt, 1833)	X		X		X
<i>Trachelipus ratzeburgii</i> (Brandt, 1833)		X			
<i>Porcellium collicola</i> (Verhoeff, 1907)	X		X	X	X
<i>Porcellio scaber</i> Latreille, 1804	X	X	X	X	
<i>Porcellio spinicornis</i> Say, 1818		X			
<i>Armadillidium nasatum</i> Budde-Lund, 1885	X	X	X	X	X
<i>Armadillidium opacum</i> (C. L. Koch, 1841)					X
<i>Armadillidium versicolor</i> Stein, 1859			X		X
<i>Armadillidium vulgare</i> (Latreille, 1804)	X		X	X	X
Počet druhů (Number of species)	8	8	11	6	6

Obr. 4. Mapa rozšíření *Armadillidium nasatum* v Česku. Červeně – nálezy ze skleníků, zeleně – nálezy z volné přírody, žlutě – údaje z aplikace iNATURALIST (2026).

Fig. 4. Distribution map of *Armadillidium nasatum* in Czechia. Red – records from greenhouses; green – records from outdoor sites; yellow – data from the iNATURALIST application (2026).

zejí z ploch vzdálených asi 2,5 km od nálezů HENE-
BERGA et al. (2026) (viz Obr. 3). To potvrzuje pří-
tomnost volně žijící životaschopné populace poprvé
doložené na území Česka. V předmětném území dolu
Vršany a jeho širším okolí přežila již nejméně čtyři
zimy a zjevně se zde úspěšně šíří i na další příhodná
stanoviště.

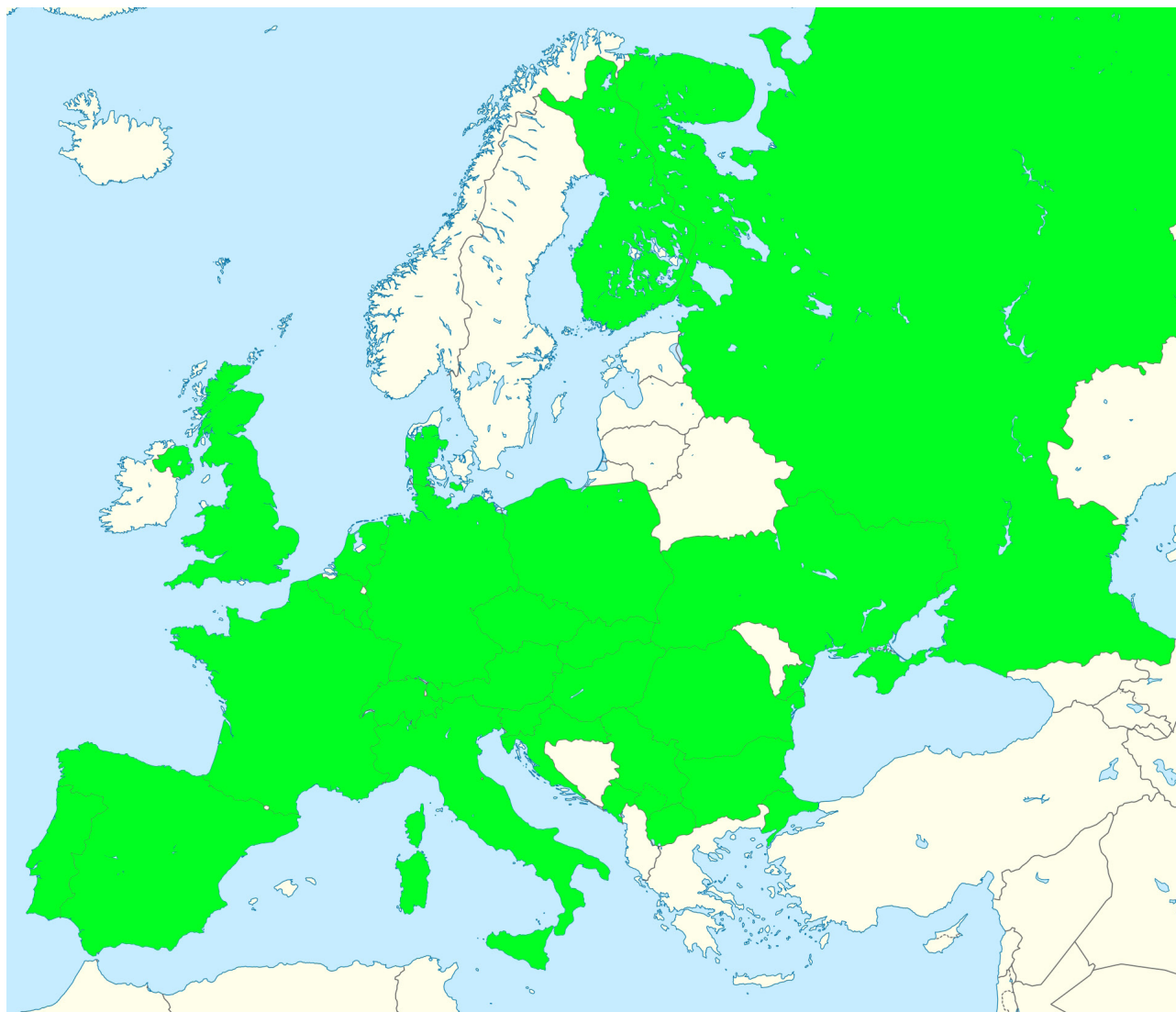
Podobně jako v případě všech publikovaných nále-
zů byl druh *A. nasatum* nalezen na člověkem silně
ovlivněném stanovišti ve společenstvech tvořených
euryekními nebo adaptabilními druhy stejnonož-
ců (Tab. 1), bez přítomnosti jakéhokoliv reliktního
druhu (podle TUF & TUFOVÁ 2008), což dokumentu-
je jeho vazbu na člověkem více či méně ovlivněná
a pozmeněná stanoviště.

Otázkou zůstává, kdy se druh *A. nasatum* na lokality
v prostoru dolu Vršany, resp. rozsáhlých nerekulivo-
vaných a rekultivovaných ploch, rozšířil. Bezobratlí
živočichové včetně suchozemských stejnonožců jsou
na výsypkách systematicky studováni již dlouhodo-

běji. Na pomezí západních a severních Čech byla
data o společenstvech stejnonožců na výsypkách
recentně publikována jak ze Sokolovska (TAJOVSKÝ
2001, MORADI et al. 2018), tak z Mostecka (TAJOV-
SKÝ et al. 2014, HENEBERG et al. 2026), druh *A. na-
satum* byl v průběhu těchto průzkumů zaznamenán
pouze na lokalitě Vysoké Březno (viz HENEBERG et
al. 2026). Je tak zřejmé, že tento druh sem byl intro-
dukován v souvislostech s rekultivačními a dalšími
potěžebními aktivitami a na další lokality se zde za-
čal šířit teprve v posledním desetiletí.

V aplikaci iNATURALIST (2026) jsou zanesena dal-
ší pozorování z Česka, determinovaná na základě
více či méně kvalitních fotografií. U těchto pozoro-
vání chybí upřesnění biotopů, proto zde nejsou
zmíněna, ale jsou uvedena v mapě na Obr. 4. Jak je
z Obr. 4 zřejmé, nálezy z území Česka jsou známy
buď z větších měst a jejich okolí nebo z nejteplejších
částí země.

Tento mediteránní druh je původní v Itálii, Fran-

Obr. 5. Rozšíření *Armadillidum nasatum* v Evropě, založené na publikovaných datech a údajích z aplikace iNATURALIST (2026).

Fig. 5. Distribution of *Armadillidum nasatum* in Europe, based on published data and the iNATURALIST app data (2026).

cii, jižním Španělsku a jižní Anglii, synantropně se vyskytuje v dalších zemích na sever a východ (SCHMALFUSS 2003). Kromě Česka byl postupně publikován výskyt ve volné přírodě například ve Slovinsku (VILISICS & LAPANJE 2005), Rumunsku (GIURGINCA 2006), Nizozemí (BERG et al. 2008), Maďarsku (VILISICS & HORNUNG 2010), Dánsku (ENGHOFF et al. 2011), Švýcarsku (VILISICS et al. 2012) nebo Belgii (BOERAEEVE et al. 2021). Jak ukazuje aplikace iNATURALIST (2026), nálezy *A. nasatum* jsou známy také z následujících zemí (nálezy ze skleníků a volné přírody zde nejsou rozlišeny): Belgie, Bulharsko, Černá hora, Chorvatsko, evropské Rusko, evropské Turecko, Finsko, Lucembursko, Německo, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Slovensko, Severní Makedonie, Srbsko, Ukrajina; mimo Evropu je tento druh přítomen také v Severní a Jižní Americe a v Asii. Jak ukazuje Obr. 5, druh *A. nasatum* je uváděn téměř ze všech zemí Evropy mimo většinu severských států.

ZÁVĚRY

Jak je z dat z území Česka, ale i celé Evropy zřejmé, svinka nosorohá se stává expanzivním druhem, který se v souvislosti s oteplováním klimatu rychle a snadněji šíří východním a severním směrem od areálu původního rozšíření. Také v Česku přibývá nálezů z volné přírody a jak ukazují data z lokalit v severních Čechách, *A. nasatum* u nás začíná tvořit silné a životaschopné populace. S ohledem na současné stále teplejší klima je velmi pravděpodobné, že nálezů tohoto druhu bude rychle přibývat.

PODĚKOVÁNÍ

Za sběr materiálu děkuji Kateřině Lagner Zimové (Kancelář krajinné ekologie, Praha), Ondřeji Kouklíkovi (Přírodovědný spolek Darwin, Praha), Haně Šulákové (Kriminalistický ústav Praha), Dagmar Říhové (Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze) a Stanislavu Vosolsoběmu (Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze). Pavel Krásenský (Muzeum a galerie Most) pomohl s méně dostupnou literaturou. Za fotografie děkuji Kateřině Lagner Zimové a mému synovi Ladislavovi. Sběr materiálu na lokalitě Strupčice byl proveden v rámci grantu RUR – Region univerzitě, univerzita regionu, č. CZ.10.02.01/00/22_002/0000210. Za přínosné recenze děkuji Karlu Tajovskému (Ústav půdní biologie a biogeochemie BC AVČR, České Budějovice) a Ivanu Hadriánu Tufovi (Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci).

LITERATURA

- BERG M. P., SOESBERGEN M., TEMPELMAN D. & WIJNHOFEN H. 2008: *Verspreidingsatlas Nederlandse land-*
- pissebedden, duizendpoten en miljoenpoten (Isopoda, Chilopoda, Diplopoda)*. [Distribution Atlas of Dutch Terrestrial Isopods, Millipedes, and Centipedes]. EIS-Nederland, Leiden & Vrije Universiteit-Afdeling Die-recolgie, Amsterdam, 194 pp.
- BOERAEEVE P., ARIJS G., SEGERS S. & DE SMEDT P. 2021: Habitat and seasonal activity patterns of the terrestrial isopods (Isopoda: Oniscidea) of Belgium. *Belgian Journal of Entomology* **116**: 1–95.
- DVOŘÁK L. 2017: Nové nálezy stínky *Philoscia muscorum* (Isopoda: Oniscidea: Philosciidae) v západních Čechách. (New findings of the common striped woodlouse (*Philoscia muscorum*) in Western Bohemia). *Sborník muzea Karlovarského kraje* **25**: 121–124.
- ENGHOFF H., PEDERSEN J., THOMSEN P. F. & IVERSEN L. 2011: Tusindben, skolopendre og mejere fra Rødbyhavn og omegn – med fem nye arter for den danske fauna (Diplopoda, Chilopoda, Opiliones). (Millipedes, centipedes and harvestmen from Rødbyhavn and environs – with five species new for the Danish fauna (Diplopoda, Chilopoda, Opiliones). *Entomologiske Meddelelser* **79**: 3–12.
- FLASAROVÁ M. 1996: Poznámky o Isopodech (Crustacea: Isopoda: Asellota and Oniscidea) v severozápadních Čechách. I. (Die Bemerkungen über die Isopoden (Crustacea: Isopoda: Asellota and Oniscidea) in Nord-westböhmen. I.). *Sborník okresního muzea v Mostě, řada přírodovědná* **18**: 18–20.
- FLASAROVÁ M. 1997: Isopoda (Asellota et Oniscidea) Jestědského hřbetu a blízkého okolí (severní Čechy). *Sborník okresního muzea v Mostě, řada přírodovědná* **19**: 29–48.
- FLASAROVÁ M. & FLASAR I. 1962: Isopoda a Gastropoda skleníků v Teplicích Lázních v Čechách. (Isopoden und Gastropoden der Treibhäuser in Teplice Lázně, Böhmen). *Zoologické listy* **11(1)**: 71–76.
- FLASAROVÁ M. & FLASAR I. 1965: Isopoda a Gastropoda skleníků v Severočeském kraji. (Isopoden und Gastropoden der Treibhäuser im Nordböhmischem Kreis, Böhmen). *Zoologické listy* **14(3)**: 251–260.
- GIURGINCA A. 2006: On some Oniscidea and Diplopoda from Bucharest, Romania. *Archives of Biological Sciences* **58(1)**: 31–35.
- HENEBERG P., HOLEC M., HOLCOVÁ D., BOGUSCH P., TUF I. H. & ŘEZÁČ M. 2026: Time-dependent biodiversity development in arable fields created by post-mining reclamation. *Agriculture, Ecosystems and Environment* **398 (2026)** 110094. <https://doi.org/10.1016/j.agee.2025.110094>
- CHYTRÝ M., KUČERA T., KOČÍ M., GRULICH V. & LUSTYK P. (eds) 2010: *Katalog biotopů České republiky*. Ed. 2. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 445 pp.
- iNATURALIST 2026: https://www.inaturalist.org/observations?taxon_id=210119 (navštíveno 15.8.2026).
- MORADI J., POTOCKÝ P., KOČÁREK P., BARTUŠKA M., TAJOVSKÝ K., TICHÁNEK F., FROUZ J. & TROPEK R. 2018: Influence of surface flattening on biodiversity of terrestrial arthropods during early stages of brown coal spoil heap restoration. *Journal of Environmental Management* **220**: 1–7.

- NAVRÁTIL M. 2007: *Stonožky, mnohonožky a suchozemští stejnonožci ve městě (Olomouc & Hodonín)*. (Chilopoda, Diplopoda, and Oniscidea in the city (Czech Republic: Olomouc, Hodonín). Unpublished diploma thesis, 79 pp. [Deposited in: Katedra ekologie a životního prostředí, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci].
- ORSAVOVÁ J. & TUF I. H. 2008: Suchozemští stejnonožci: atlas rozšíření v České republice a bibliografie 1840–2018. (Woodlice: distribution atlas in the Czech Republic and bibliography 1840–2018). *Acta Carpathica Occidentalis Supplementum 1*: 1–123.
- SCHMALFUSS H. 2003: World catalog of terrestrial isopods (Isopoda: Oniscidea). *Stuttgarter Beiträge zur Naturkunde, Serie A 654*: 1–341.
- TAJOVSKÝ K. 2001: Colonization of colliery spoil heaps by millipedes (Diplopoda) and terrestrial isopods (Oniscidea) in the Sokolov region, Czech Republic. *Restoration Ecology 9*: 365–369.
- TAJOVSKÝ K., AUROVÁ K. & HENDRYCHOVÁ M. 2014: Mnohonožky, stonožky a suchozemští stejnonožci hnědouhelných výsypek na Mostecku. *Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná 35–36(2013–2014)*: 19–30.
- TUF I. H. & TUFOVÁ J. 2008: Proposal of ecological classification of centipede, millipede and terrestrial isopod faunas for evaluation of habitat quality in Czech Republic. *Časopis Slezského zemského muzea, Série A, Vědy přírodní 57*: 37–44.
- VILISICS F., BOGYÓ D., SATTLER T. & MORETTI M. 2012: Occurrence and assemblage composition of millipedes (Myriapoda, Diplopoda) and terrestrial isopods (Crustacea, Isopoda, Oniscidea) in urban areas of Switzerland. *ZooKeys 176*: 199–214.
- VILISICS F. & HORNUNG E. 2010: Újabb adatok Magyarország szárazföldi ászkarákfaunájához (Crustacea, Isopoda, Oniscidea). [New data to the terrestrial isopod (Crustacea, Isopoda, Oniscidea) fauna of Hungary]. *Állattani Közlemények 95(1)*: 87–120.
- VILISICS F. & LAPANJE A. 2005: Terrestrial Isopods (Isopoda: Oniscidea) from the Slovenian Karst. *Natura Sloveniae 7(1)*: 13–21.

Obdrženo do redakce: 15.8.2026

Přijato po recenzích: 6.10.2026